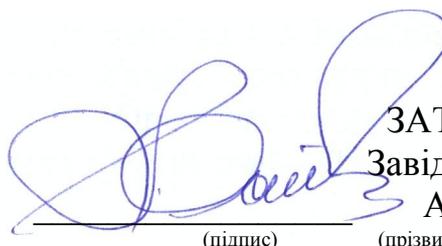

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка

Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського

Кафедра історії України, археології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
А.М. Острянюк
(прізвище та ініціали)

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА
ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА**

Освітня програма
Історія та археологія

2025– 2026 навчальний рік

Робоча навчальна програма затверджена на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від 29 серпня 2025 року.

Розробник: Острянюк Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України, археології та краєзнавства

Мова навчання – українська.

Мета навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Методика самостійної роботи та основи академічного письма» – освітній процес у закладі вищої освіти, зміст і форми самостійної роботи та україномовна писемні культура студента-історика.

Мета курсу – адаптація студентів до умов навчання у закладі вищої освіти, формування у них культури мислення, навичок ефективного навчання, а також дослідницької діяльності, організації роботи та відпочинку, основних навичок усного та писемного мовлення, необхідних для подальшого успішного навчання та професійної діяльності.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	4	4
Кількість годин:		
- лекції	20	8
- практичні / семінарські	16	2
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	84	110

Статус навчальної дисципліни нормативна

Передумови для вивчення дисципліни. Освітній компонент «Методика самостійної роботи та основи академічного письма» спирається на досвід навчання у загальноосвітній школі й вивчення «Української мови», «Історії України», «Всесвітньої історії», а також на наявність у студентів мотивації до навчання, базових уявлень про освітній процес в університеті.

Очікувані результати навчання і фахові компетентності, що формуються в процесі вивчення дисципліни «Методика самостійної роботи та основи академічного письма»:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.)

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

Програмні результати навчання

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки

Структура навчальної дисципліни «Методика самостійної роботи та основи академічного письма»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб.	інд.	с. р.		л	с	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Методика самостійної роботи													
Тема 1. Вступ	4	2				2	10						10
Тема 2. Організація освітнього процесу у закладі вищої освіти.	18	2	4			12	16	1					15
Тема 3. Організація роботи студента на аудиторних заняттях.	14	2				12	17	1	1				15

Тема 4. Організація самостійної роботи студента поза аудиторією.	20	2	6			12	17	1	1			15
Тема 5. Основні форми дослідницької діяльності студентів (реферати, курсіві, кваліфікаційні роботи).	14	2				12	16	1				15
Всього	70	10	10			50	76	4	2			70
Змістовий модуль 2. Основи академічного письма												
Тема 6. Академічна добросесність.	19	4	2			13	14	2				12
Тема 7. Усне і писемне наукове мовлення студента.	12	2	2			8	15	1				14
Тема 8. Підготовка і написання наукового тексту.	19	4	2			13	15	1				14
Всього	50	10	6			34	44	4				40
Усього годин	120	20	16			84	120	8	2			110

Змістовий модуль 1. Методика самостійної роботи.

Тема 1. Вступ.

«Методика самостійної роботи» – наукова пропедевтична дисципліна, яка визначає методи, прийоми та засоби самостійного навчання студентів. Предмет, завдання, зміст та структура курсу «Методика самостійної роботи та основи академічного письма». Огляд фахової літератури. Місце методики самостійної роботи в системі педагогічних наук. Зв'язок дисципліни зі спеціальними науками.

Тема 2. Організація освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Історія університетської освіти від класичної до сучасної. Університет, його покликання через поєднання освіти, науки і культури. Основні засади європейської вищої школи. Структура університету. Поняття та структура

навчального процесу у закладі вищої освіти. Документи, які регламентують навчальний процес у закладі вищої освіти: а) навчальний план освітньої програми; б) графік освітнього процесу; в) розклад навчальних занять; г) навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни. Особливості організації навчання у вищій школі в кредитно-модульній системі організації навчального процесу. Основні види навчальних занять: навчальна лекція, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, колоквиум, консультація. Місце і значення самостійної роботи студентів у навчальному процесі. Необхідність самостійної роботи студентів у бібліотеках та архівах. Поточний та підсумковий контроль.

Шкала оцінювання якості знань студентів.

Тема 3. Організація роботи студента на аудиторних заняттях.

Історія походження лекційної форми навчання. Мета і завдання лекції. Основні критерії ефективності лекції (методичні вимоги до її змісту). Взаємозв'язок лекцій із самостійною роботою студентів. Навчально-методичні переваги лекції над книгою (мобільність та актуальність інформації). Техніка слухання та конспектування лекції. Семінарські та практичні заняття як форми реалізації самостійної роботи студентів. Методика підготовки до семінарських та практичних занять, питань, що винесені на самостійне опрацювання.

Тема 4. Організація самостійної роботи студента.

Основні джерела інформації. Пошук матеріалів для підготовки до занять. Бібліотека, її відділи, каталоги: алфавітний, систематичний; картотеки журнальних і газетних статей, краєзнавчих матеріалів. Бібліографічні щорічники, бюлетені. Принципи формування особистої бібліотеки. Бібліографічні основи роботи з літературою.

Техніка пошуку необхідної літератури. Пошук літератури у мережі інтернет.

Методика роботи з підручником та науковою літературою. Культура читання наукової літератури. Ознайомлення з книгою, структурні одиниці книги.

Апарат книги: анотація, передмова, вступна стаття, примітки й коментарі, словник важкозрозумілих слів, післямова, біографічна довідка про автора, покажчики, список літератури, резюме, зміст. Основні правила читання. Форми запису інформації: складання плану, виписки та цитування, складання таблиці, плану, тез, написання конспекту.

Тема 5. Основні форми дослідницької діяльності студентів (реферати, курсові, кваліфікаційні роботи).

Принципи відбору теми дослідження, формулювання його теми і завдань. Правила підготовки доповіді та реферату.

Структурні елементи реферату. Курсова робота як початкова форма дослідницької творчої роботи студента. Принципи підготовки курсової роботи.

Структурні елементи курсової роботи. Методика підготовки курсової роботи з історії. Вибір теми. Складання бібліографії та визначення плану. Оформлення списку опрацьованих джерел та літератури. Робота над текстом курсової роботи.

Підготовка до захисту та захист курсової роботи.

Загальні відомості про кваліфікаційні роботи у закладах вищої освіти як вищу форму наукової роботи студентів. Методичні вимоги до написання

кваліфікаційних робіт. Принципи відбору джерел та наукової літератури при написанні роботи. Правила оформлення тексту кваліфікаційної роботи і вимоги до її захисту.

Змістовий модуль 2. Основи академічного письма

Тема 6. Академічна доброчесність.

Поняття про академічну доброчесність. Академічний плагіат. Самоплагіат. Фабрикація. Фальсифікація. Списування. Хабарництво. Законодавство України про академічну доброчесність.

Політика доброчесності у ЗВО. Положення про академічну доброчесність в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Дотримання академічної доброчесності.

Академічна доброчесність і результати навчання. Академічна доброчесність і якість оцінювання. Академічна доброчесність і якість освіти.

Тема 7. Усне і писемне наукове мовлення студента.

Науковий стиль. Стилі сучасної української мови (науковий, діловий, художній публіцистичний, розмовний): сфера застосування, мета, мовні засоби.

Мовні засоби наукового стилю (підстил: науково-популярний і науково-навчальний): використання наукових термінів, таблиць, схем; оперування абстрактними поняттями; використання цитат, логічна послідовність; однозначність; аргументованість викладу. Усна та писемна форми наукового стилю. Наукова лексика, фахова мова. Культура мовлення.

Усне мовлення. Публічний виступ, презентація, доповідь: єдність форми і змісту; вербальна й невербальна складові (образність й виразність, аргументація, інтонація, міміка і жести. Контакт з аудиторією, риторичний інструментарій, засоби емоційного впливу й переконання. Навички академічної дискусії, полеміки. Мистецтво слухати.

Писемне мовлення. Основні жанри наукового мовлення: монографія, стаття, есе, дисертація, дипломна робота, курсова робота, підручник, посібник, реферат (реферат-конспект, реферат-резюме, реферат-огляд), тези, анотація (довідкова й рекомендаційна анотація, загальна й аналітична рекомендація), рецензія (невелика стаття науково-теоретичного чи науково-популярного характеру, що містить критичне осмислення наукової праці з метою інформування чи оцінювання), лекція, огляд, дослідницька пропозиція, тези тощо.

Мистецтво читати, аналізувати, критично осмислювати прочитане.

Тема 8. Підготовка і написання наукового тексту.

Задум (на основі критичного опрацювання наявної літератури) – бачення проблеми (= майбутній об'єкт дослідження) – пропозиція вирішення проблеми (гіпотеза) – означення предмету й інструментарію (методології) дослідження – розробка аргументації (на основі критичного опрацювання джерел) – побудова тексту. Вимоги оригінальності, чіткості, новизни. Структурування тексту: вступ – основний текст = виклад аргументації із належним використанням оригінальних текстів і джерел – висновки. Написання курсової кваліфікаційної роботи. Співпраця з науковим керівником.

Форми та методи контролю навчальних досягнень

Поточний контроль: опитування, контрольні роботи, розв'язання практичних ситуацій.

Підсумковий контроль: залік

Розподіл балів за темами

Поточне опитування на практичних заняттях						Самостійна робота	Залік	Сума
ЗМ 1			ЗМ 2					
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	До 28 балів	До 25	100
12	12	12	12	12	12			

Критерії оцінювання результатів навчання

робота на практичному занятті

до 12 балів

усна відповідь

запитання

опонування

рецензування відповіді

доповнення

виконання практичного завдання

Студенти можуть ставити **питання** в ході обговорення проблем семінарського заняття. Питання також дозволяють виявити ступінь готовності студента до розгляду, винесених на семінарське заняття, питань, тому до уваги береться передусім якість питань. Ті з них, які провокують дискусію, актуалізують нові аспекти обговорюваної проблеми, створюють проблемні ситуації можуть бути оцінені високим балом, на відміну від питань репродуктивного характеру. При оцінюванні питань студентів їхня кількість принципового значення не має.

Рецензування відповіді на семінарському занятті передбачає визначення рівня виступу з питання семінарського заняття. З позицій власного розуміння питання студент повинен оцінити рівень знань свого колеги, вказавши на здобутки та недоліки у відповіді. Рецензія повинна враховувати самостійність суджень доповідача, їх адекватність рівню розвитку історичної науки, здатність аргументовано відстоювати свою точку зору в дискусії.

Тестування застосовується для з'ясування рівня ознайомлення здобувачів освіти з джерелами, які пропонується опрацювати до семінарських занять. Частина балів, відведених для оцінювання роботи на семінарському занятті, виділяється для оцінки тесту.

Самостійна робота передбачає опрацювання проблем, винесених на позааудиторне вивчення. Оцінювання якості самостійної роботи здійснюється в ході написання контрольних робіт з питань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

A (Відмінно)	90 – 100	Видатна робота з мінімальними помилками
B (Дуже добре)	83 – 89	Вище середнього стандарту, але з деякими незначними помилками
C (Добре)	75 – 82	В цілому гарна робота, але з помітними помилками
D (Задовільно)	68 – 74	Пристойно, але зі значними помилками
E (Достатньо)	60 – 67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX (Незадовільно)	35 – 59	Необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання (доопрацювати)
F (Незадовільно)	0 – 34	Необхідна значна подальша робота (повторний курс навчання з дисципліни)

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

- Бугра А.В., Коновал О.А. Методика самостійної роботи студентів : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2014. 124 с.
- Мартинюк О. М. Академічне письмо (конспект лекцій): навчально-методичне видання. Луцьк : Вежа, 2021. 48 с.
- Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.

Допоміжна література

- Канеман Д. Думай медлено... решай быстро. АСТ, М., 2014.

Bailey S. Academic Writing A Handbook for International Students Third edition. Routledge, 2011.

Ann Hogue, Alice Oshima. Introduction to Academic Writing, Third Edition. Pearson Education, Inc. 2007.